

Uitkomsten mini-enquête bestaanszekerheid Utrecht

Armoedecoalitie, 6 juni 2023

Aanleiding mini-enquête

“Dit jaar is de verwachting dat met een heel aantal “compensatie” maatregelen de Nederlandse koopkracht weer zal toenemen. Op meerdere zaken binnen de inkomsten en uitgaven van huishoudens vinden compensaties plaats om te zorgen dat huishoudens niet in de knel komen en zelf meer geld over zouden moeten houden. Hierbij kun je denken aan de compensatie voor hoge energiekosten, het Landelijke prijsplafond en de compensatieregeling vanuit de gemeente Utrecht. De verwachting is dat men dit gaandeweg dit jaar gaat merken in de portemonnee. Binnen de Armoedecoalitie (stuurgroep en het kernteam) is men benieuwd of dat voor huishoudens met een kleine beurs ook daadwerkelijk geldt. Gaan onze cliënten of burgers die we bijstaan er ook daadwerkelijk op vooruit.

Om hier meer zicht op te krijgen willen we binnen het casuïstiek team een meer structurele uitvraag doen rondom de volgende onderwerpen;

- boodschappen (eventueel in relatie tot leefgeld);
- inkomen;
- energiekosten;
- de zorgkosten;
- dreigende dakloosheid m.b.t. huurschuld.

De uitvraag en doelgroep

We hebben elke partner van het casuïstiekteam en het platform gevraagd om 5- 10 reacties van collega's binnen je organisatie op te halen. De eerste uitvraag doen we als input voor het meerjarenbeleid Bestaanszekerheid dat de gemeente gaat maken.

De doelgroep waaronder we deze structurele uitvraag willen uitzetten zijn mensen die:

- een (semi) zelfstandige woning hebben en bekend zijn bij een partij uit de basiszorg; (buurtteam, sociaal makelaars, buurtwerkkamers, voedselbank, kerk of op een andere laagdrempelige manier);
- een (semi) zelfstandige woning hebben en ambulante begeleiding ontvangen van een specialistische zorgpartij (bijv; Lister, de Tussenvoorziening, Humanitas of het Leger des Heils, etc).

Daarnaast willen we extra aandacht hebben voor mensen die uitstromen uit een (kort/langdurig) verblijf in een voorziening, te denken aan de MO, BW of andere voorziening.”

Respondenten

De enquête is ingevuld door 37 sleutelpersonen uit verschillende organisaties (buurtteam, Tussenvoorziening, Leger des Heils, Dock, Lokalis, U Centraal, Vluchtelingenwerk Dock en Al Amal) in de periode 7-25 april.

Alarmerende cijfers

De uitkomsten zijn alarmerend.

97% van de respondenten ziet dat cliënten en bewoners problemen hebben met rondkomen en meedoen

Het wordt steeds moeilijker voor mensen om rond te komen en de noodzakelijke lasten te betalen. Respondenten geven dat dat komt doordat de bijstandsuitkering te laag is om van rond te komen en mee te doen, de DUO-toeslag voor studenten niet is gestegen met de inflatie, ook is het bedrag vanuit de bijzondere bijstand voor bijv. inrichting van de woning bij statushouders niet gestegen met de inflatie.

Tegelijkertijd zijn er allerlei andere kosten wel omgegaan: hogere energiekosten, hogere boodschappenprijzen, hogere huur (nb per 1 juli komt er eenmalige huurverlaging aan voor veel mensen in een corporatiewoning), hogere internetkosten.

Mensen zitten knel en hebben zelf geen mogelijkheden meer om de tekorten op te vangen.

Respondenten zien dat mensen vaker in het buurthuis komen om energiekosten te besparen; thuis letterlijk in de kou zitten; minder warme maaltijden eten, niet genoeg geld overhouden om passende dagbesteding te vinden en schulden opbouwen.

Voor mensen met schulden is het leefgeld te laag voor eten en kleding. Mensen raken afhankelijk van de voedselbank. Mensen met een dieet (bijv. diabetes) kunnen niet voldoende gezond eten kopen. De respondenten zien een stijging van mensen boven de 125% bijstandsnorm die niet meer rond kunnen komen.

Wat is nodig om hen wél te kunnen laten rondkomen en meedoen?

Om mensen wel te laten rondkomen en meedoen is een hoger inkomen nodig. Minder lasten en inflatiecorrectie op alle toeslagen en regelingen.

Daarnaast is belangrijk om bewoners goed te informeren over tegemoetkomingen en regelingen. Hen zo nodig te helpen bij het aanvragen ervan. En een eenvoudiger systeem: minder verschillende inkomstenbronnen en minder verschillende uitgaven; minder versnippering en transparantie fondsen en initiatieven.

55% heeft cliënten die problemen hebben met het betalen van hun energierekening ondanks de bestaande compensatieregelingen

Want:

- Alles is duurder geworden; de energierekening te hoog
- Energietoeslag wordt ingezet voor betalen van andere rekeningen, schulden en boodschappen, waardoor de eindafrekening voor energie uiteindelijk niet betaald kan worden.
- Blokverwarming, studenten en woningeigenaren met kleine beurs: voor hen is de compensatie ten tijde van de enquête nog onduidelijk.

Om de energierekening wel te kunnen betalen, zou het helpen dat:

- Inkomen omhoog gaat, boodschappen goedkoper worden, basisinkomen
- Evt voorziening rechtstreeks overmaken naar energiemaatschappij
- Isolatie woningen
- Logische verbruikskosten in rekening brengen, de rest vergoeden via bijzondere bijstand, vrijstelling extra hoge kosten; verlaging maandelijkse nota
- Betere voorlichting en dienstverlening vanuit overheid en energieleveranciers

53% heeft cliënten die moeite hebben om gestegen zorgkosten te betalen

Want:

- Medicijnen duurder, idem eigen risico, premie zorgverzekering; tandartskosten, fysio. Kosten in apotheek voor baxter zijn gestegen
- Combinatie van volledig eigen risico 385,- en eigen bijdrage 250,- is te hoog
- Dure U-polis
- Veel deelnemers hebben geen ruimte voor een aanvullende verzekering, en ook geen ruimte voor het reserveren van het eigen risico. Hierdoor mijden zij zorg als ze een zorgvraag hebben, of bouwen ze een schuld op.
- Nieuw is: zorgmijding bij jongeren.

Wat zou cliënten/bewoners helpen om de zorgkosten wel te kunnen betalen?

- Geen hogere zorgkosten: premies en medicijnen niet verhogen

- Goede informatie:
 - laat (tand)artsen vooraf met cliënten bespreken wat de te verwachten kosten zijn en wat/niet uit de zorgverzekering betaald kan worden
 - biedt goede informatie over zorgverzekeringen ter voorkoming van oververzekering.
 - Vertel dat zorgkosten kunnen worden opgevoerd bij belastingaangifte.
- Schaf eigen risico af of verreken het vooraf en laat eigen bijdrage vervallen
- Biedt de mogelijkheid om een buffer op te bouwen
- Hanteer ruimere grenzen voor bijzondere bijstand; biedt een hogere dekking voor zorgkosten. Geef ook bijzondere bijstand voor medische kosten als iemand geen aanvullende zorgverzekering heeft. Vergoed dan eventueel bijv. 10% niet omdat iemand niet aanvullende verzekerd is.
- Goedkopere premie zorgverzekering.

23% geeft aan cliënten te hebben die door financiële problemen dakloos dreigen te worden

Men ziet bewoners die de huur niet meer kunnen betalen; en huurachterstand oploopt. Mensen met een huurachterstand die hulp vragen worden zoveel mogelijk met een crisistrject geholpen. Dit lukt niet altijd en niet alle mensen vragen hulp. Zonder hulpverlening is het bijna onmogelijk om zelf de huurachterstand in te lopen.

Expliciet worden als risicogroep genoemd:

- zelfstandigen met een eigen woning die slecht geïsoleerd is
- en bijna pensioengerechtigden, zoals 60+-ers die werkloos zijn.

97% heeft cliënten die moeite hebben met het doen van de boodschappen

Vooral mensen met een kleine beurs, bijstandsuitkering of minimumloon en cliënten met kinderen geven vaak aan dat ze moeite hebben met boodschappen doen, kunnen niet alles betalen wat ze eerder wel kochten.

Keuzes voor koffie en vlees worden gewijzigd (nemen ze niet meer). Groente en fruit wordt minder gekocht. Ook wordt bezuinigd op huishoudelijke artikelen omdat het geld dan al ruim op is aan eten. Mensen eten minder en slaan soms maaltijden over.

Mensen zoeken meer plekken op waar ze gratis kunnen eten

Mensen moeten vaker aanspraak doen op de voedselbank en kopen sneller fastfood omdat dit goedkoper is dan gezond eten.

Voor de mensen die onder bewind staan of in een schuldregeling zitten, is het weekgeld niet toereikend. De oplossing 'verhoging leefgeld' is een oplossing voor het eten, maar daardoor ontstaat er een tekort op kleding. De totale uitkering is te laag.

79% merkt toenemende geldzorgen bij cliënten/bewoners

90% merkt dat dat meer cliënten stress ervaren rondom het rondkomen

28% ziet nieuwe categorieën mensen met geldproblemen voorbij komen

- Jongeren die in de problemen komen door strikte regels DUO over bijdragen beide ouders aan studie
- Mensen die net iets meer verdienen dan de norm en daardoor niet voor de regelingen in aanmerking komen
- Ouderen